

Příloha

Notová pozůstalost Jiřího Srnky

Od chvíle, kdy se začaly archivovat zvukové filmy, se jako jejich integrální součást ukládá filmová hudba, zachycena na zvukovém pásu. Může však existovat také v písemné podobě, ve formě partitury, partů a skic; čím hlouběji do minulosti, tím víc se množí ztráty těchto předloh, čím blíže k současnosti, tím běžnější je komponování filmové hudby *ad hoc*, bez pevné písemné fixace. Pro studium filmové hudby má ovšem notový materiál velký význam, protože zachycuje genezi díla a skladatelův tvůrčí postup. Otázka tedy nezní, zda filmovou hudbu archivovat, ale spíše, kde ji archivovat a jakým způsobem zpracovávat. Pozůstalost Jiřího Srnky (1907 – 1982) tvoří v tomto směru precedens.

V české produkci čtyřicátých až padesátých let představoval Jiří Srnka velmi plodného a do určité míry prominentního autora filmové hudby, v jehož pojetí byla hudba těsně provázána s obrazem a povýšena na prvek dotvářející psychologii postav a mnohdy celé ideové vyznění filmu. Tento posun filmové hudby od pouhé zvukové kulisy více či méně korespondující s dějem lze v téže době sledovat v kinematografii obecně. Zásluhy Jiřího Srnky o českou filmovou hudbu byly sice formulovány v monografických pracích¹⁾, skutečné zhodnocení v širším kontextu však na sebe dá ještě dlouho čekat. Nejenže výzkum filmové hudby strádá nedostatkem odborné literatury a badatelů s erudicí muzikologa i filmového teoretika a historika, ale především neuspokojivým stavem pramenů.

Notové rukopisy včetně filmové hudby sbíralo a dosud sbírá hudebně-historické oddělení Muzea české hudby (MČH) v Praze. Ve skladatelských pozůstalostech, které jsou v něm uloženy (např. v pozůstalosti Otakara Jeremiáše, Jaroslava Ježka, Julia Kalaše, Jaroslava Křičky, Jana Rychlíka, Václava Trojana aj.) ovšem bývá filmová hudba jen jednou z mnoha položek a navíc k některým z těchto celků dosud chybí podrobný katalog. Akviziční plány MČH do budoucna zahrnují např. na filmovou hudbu bohaté skladatelské dílo Štěpána Luckého. V posledních letech komplikuje sbírkotvornou činnost MČH fatální finanční situace, kvůli níž se při nabídce autografů Jiřího Srnky v roce 1992 obrátilo muzeum na Národní filmový archiv s prosbou o finanční krytí této koupě, aby vůbec mohla být uskutečněna a aby se tak uchoval fond, který má pro dějiny české filmové hudby zásadní význam. MČH naopak přislíbilo odborné zpracování této pozůstalosti, a to způsobem vyhovujícím jak muzejním a archivním požadavkům, tak budoucímu badatelskému využití pozůstalosti, kde předpokládáme hlavní zájem ze strany filmových historiků.

Pozůstalost Jiřího Srnky byla do MČH převezena v podstatě v roztríděném stavu²⁾. Obsahuje notové autografy, opisy a tisky koncertních skladeb autora (45 titulů), výjimečně tisky filmových šlágrů, autografy a opisy hudby k filmům celovečerním (73 tituly), krátkým (31 titulů), animovaným a televizním (22 titulů) a scénickou hudbu k 45 dramatům. Nejkomplexněji jsou zachovány koncertní skladby, mezi nimiž schází jen dvě rané instrumentální studie a některé písně, a hudba k celovečerním filmům, kde v pozůstalosti bohužel postrádáme poslední Srnkovo dílo v tomto oboru – hudbu k filmu *Kladivo na čarodějnice*. Jisté mezery naopak vykazuje seznam hudby ke krátkým filmům a scénická hudba. Tyto hlavní tematické okruhy sleduje také nové uspořádání fondu.

1) Jiří Pilka, *Filmová hudba Jiřího Srnky*. Knihovna Hudebních rozhledů 3, sv. 5, Praha 1957. – Zuzana Kotlíková, *Jiří Srnka*. Absolventská práce, Konzervatoř, Teplice 1984. – Jiří Pilka, *Jiří Srnka a jižní Čechy*. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice 1988.

2) Základní katalogizaci provedly Jarmila Tauerová a Milena Sršňová ještě v době, kdy pozůstalost byla vlastnictvím skladatelovy rodiny.

Srnkovo koncertní dílo bylo podle již osvědčeného systému, praktikovaném v MČH při zpracování skladatelských pozůstalostí, rozděleno na jednotlivé hudební žánry (tvorbu symfonickou, komorní, klavírní, pro jiné sólové nástroje, sbory a písně), v jejichž rámci se skladby řadí chronologicky. U ostatních oddílů jsme se rozhodli pro abecední řazení podle názvů filmů a her, které lépe umožní rychlou orientaci v inventáři. Inventární číslo je přiděleno každé ucelené hudebnině, přičemž u jednoho filmového titulu jejich počet může výrazně kolísat; např. k hudbě filmu *Jan Hus* existuje v Srnkově pozůstalosti „pouze“ kompletní partitura psaná tužkou, zatímco z hudby k filmu *Měsíc nad řekou* máme k dispozici dvě autografní partitury a skici a v opise jiného písáře než autora všechny orchestrální party. V popisu konkrétních hudebnin se používá zkratk, shrnutých a vysvětlených v úvodu inventáře. Týkají se zejména speciálních pojmů, jako např. rkpp = rukopis perem, rkpt = rukopis tužkou, f. = folio (list), p. = pagina (stránka), pops. = popsáno, syst. = notový systém, agraf = autograf, a dále mezinárodně používaných zkratk názvů hudebních nástrojů. V hlavičce se tedy objevují základní údaje – název, datum vzniku skladby, resp. filmu, režie a výrobce, následuje podrobný popis hudební a v třetím plánu konkrétní poznámky o jednotlivých číslech hudebního scénáře, různé přípisy atd. Například hudba k filmu *Krakatit* je v inventáři podchycena takto:

Krakatit**1948**

rež.: Otakar Vávra

Výroba celovečerních filmů Praha

č. inv. XXX

agraf, rkpp – 49f., pops. 90p. – 22, 24 syst. – 338x258, 324x255, 350x250

partitura (Fl I + II, Fl III, Cl(B) I + II, Cl(B) III + IV, Fg I + II, Cor(F) I + II, Cor(F) III + IV, Tr I + II + III, Trbn I + II + III, Tb, perc, Pf I II, Arp I II, Cel, Vno I II, Vla, Vlc, Cb)

č. 3 (nábřeží), 5, 7, 8, 14, 15, 16a, 19, 30 /?/, bez č.

/Allegro – Larghetto/

č. inv. XXX

agraf, rkpt – 118f., pops. 203p. – 24 syst. – 353x253, 355x251

partitura (Fl I + II + III, Ob I + II, Ob III + IV, Fg I + II, Cl(B) I + II, Cl(B) III + IV, Tr I + II + III, Trbn I + II + III, Cor(F) I + II, Cor(F) III + IV, perc, Glock, Pf I II, Arp I II, Cel, Vno I II, Vla, Vlc, Cb)

č. 1, 3 (nábřeží), 4 – 18, 20, 21, 23 – 25, 28 – 33

Inventář doplňuje abecední rejstřík filmů a divadelních her, osobní rejstřík a dále chronologický přehled celého Srnkova skladatelského díla. Ve srovnání s některými jinými fondy MČH je Srnkova pozůstalost chudší o korespondenci, ikonografii, programy a jiné ilustrační materiály, a tak ji její obsah (převážně filmová hudba) předurčuje k uložení v Národním filmovém archivu. Ještě smysluplnější by ovšem bylo uchovat a zpracovat další podobné celky: jen namátkou lze např. jmenovat filmovou hudbu D. C. Vačkáře a E. F. Buriana, jejíž autografní podklady se dosud nacházejí u dědiců, nebo hudbu Zdenka Lišky, která měla pro filmové umění ještě větší význam než hudba Srnkova. Nejedná se pouze o zachování rukopisů, ale také o získání dostatečného množství srovnávacího materiálu pro ty, kdo by se chtěli filmovou hudbou v budoucnu zabývat.

Dagmar Štefancová

Seznam filmů s dochovanými partiturami:

Akce B (Josef Mach, 1951), *Bílá spona* (Martin Frič, 1960), *Bílá tma* (František Čáp, 1948), *Bláhový sen* (J. A. Holman, 1943), *Cesta ke štěstí* (Jiří Sequens, 1951), *Dařbuján a Pandrhola* (Martin Frič, 1959), *Deštivý den* (Jiří Bělka, 1962), *Děvčica z Beskyd* (František Čáp, 1944), *Dnes naposled* (Martin Frič, 1958), *Druhý výstřel* (Martin Frič, 1943), *Dva ohně* (Václav Kubásek, 1949), *Dvojí život* (Václav Kubásek, 1939), *Horoucí srdce* (Otakar Vávra, 1962), *Host do domu* (Zdeněk Gina Hašler, 1942), *Hra o život* (Jiří Weiss, 1956), *Hrátky s čertem* (Josef Mach, 1956), *Jan Hus* (Otakar Vávra, 1954), *Jan Žižka* (Otakar Vávra, 1955), *Jestřáb kontra Hrdlička* (Vladimír Borský, 1953), *Kluci na řece* (Jiří Slavíček, 1944), *Krakatit* (Otakar Vávra, 1948), *Láska, vášeň, žal* (Liebe, Leidenschaft und Leid; J. A. Holman, 1943), *Maskovaná milenka* (Otakar Vávra, 1940), *Měsíc nad řekou* (Václav Krška, 1953), *Minulost Jany Kosinové* (J. A. Holman, 1940), *Mlhy na blatech* (František Čáp, 1943), *Modrý závoj* (J. A. Holman, 1941), *Můj přítel Fabián* (Jiří Weiss, 1953), *Nástup* (Otakar Vávra, 1952), *Němá barikáda* (Otakar Vávra, 1949), *Nezbedný bakalář* (Otakar Vávra, 1946), *Občan Brych* (Otakar Vávra, 1958), *Ohnivě léto* (František Čáp, Václav Krška, 1939), *Okouzlená* (Otakar Vávra, 1942), *Osení* (Václav Krška, 1960), *Padělek* (Vladimír Borský, 1957), *Pancho se žení* (Rudolf Hrušínský, 1946), *Píseň o sletu I., II.* (Jiří Weiss, 1949), *Pohádka máje* (Otakar Vávra, 1940), *Policejní hodina* (Otakar Vávra, 1960), *Poslední výstřel* (Jiří Weiss, 1950), *Pouta* (Karel Kachyňa, 1961), *Proti všem* (Otakar Vávra, 1956), *První parta* (Otakar Vávra, 1959), *Předtucha* (Otakar Vávra, 1947), *Přicházejí ze tmy* (Václav Gajer, 1953), *Přijdu hned* (Otakar Vávra, 1942), *Punťa a čtyřlístek* (Jiří Weiss, 1955), *Puščík jede do Prahy* (Lev Golub, 1965), *Ročník jedenadvacet* (Václav Gajer, 1957), *Romance pro křídlovku* (Otakar Vávra, 1966), *Romeo, Julie a tma* (Jiří Weiss, 1959), *Rozina sebranec* (Otakar Vávra, 1945), *Rukavička* (J. A. Holman, 1941), *Řeka čaruje* (Václav Krška, 1945), *Směry života* (Jiří Slavíček, 1940), *Sny na neděli* (Václav Gajer, 1959), *Stříbrný vítr* (Václav Krška, 1954), *Šťastnou cestu* (Otakar Vávra, 1943), *Ted' zase my* (Čeněk Šlégl, 1939), *Třináctá komnata* (Otakar Vávra, 1968), *Turbína* (Otakar Vávra, 1941), *Uloupená hranice* (Jiří Weiss, 1947), *Usměvavá zem* (Václav Gajer, 1951), *Včera neděle byla* (Walter Schorsch, 1938), *Velká přehrada* (J. A. Holman, 1942), *Vina Vladimíra Olmera* (Václav Gajer, 1956), *Vlčí jáma* (Jiří Weiss, 1957), *Vstanou noví bojovníci* (Jiří Weiss, 1950), *Zbabělec* (Jiří Weiss, 1961), *Zlatá reneta* (Otakar Vávra, 1965), *Zlaté kapradí* (Jiří Weiss, 1963), *Znamení kotvy* (František Čáp, 1947).